

de klooster

kerk in het hart van Den Haag

#2 DECEMBER 2023

JAARGANG 3

Huiskamer
in de stad

Aandacht als
mensenrecht

Duurzaamheid
begint bij jezelf

AANDACHT
 In deze Klooster hebben we aandacht voor elkaar, aandacht voor de aarde en aandacht voor onze eigen omgeving.

INHOUD

de klooster
 nummer 2
 jaargang 3
 december
 2023

HOOFDARTIKEL Het Aandachtscentrum fungeert al sinds 1983 als huiskamer in de stad pagina 4	REPORTAGE Een kijkje achter de schermen bij de maandelijkse Lezing en Lunch pagina 12	ACHTERGROND Mogelijk maken over de financiële ambities van de Kloosterkerk pagina 20
ACHTERGROND De Thuisgevers helpen statushouders versneld aan een nieuw huis pagina 8	IN BEELD Kerstmaaltijd pagina 14	VOORTGANG Programmaleider Jantien Fröling geeft een update: alleen ga je sneller, samen kom je verder pagina 22
AGENDA VAN DE STAD Aandacht als mensenrecht pagina 10	COLUMN AUKJE VAN ROESSEL Jeukwoord pagina 16	AGENDA Diensten in Advents- en Kerstperiode en de agenda voor december, januari en februari pagina 23
OVERDENKING Jan Tom Schneider over aandacht pagina 11	GROENE KERK Duurzaamheid begint bij jezelf , een verslag van de eerste duurzaamheidsmiddag in de Kloosterkerk pagina 18	

LID WORDEN

Voelt u zich verbonden met de identiteit van de Kloosterkerk en wilt u verantwoordelijkheid nemen voor de continuïteit van de gemeente en de activiteiten van de Kloosterkerk, wordt dan lid. Het inschrijfformulier is te vinden op de website van de Kloosterkerk en ook verkrijgbaar op de informatietafel, te vinden op zondag in de wandelruimte. U kunt ook bellen met het kerkelijk bureau. Nieuwe leden krijgen een uitnodiging voor een kennismakingsbijeenkomst. Elke wijk heeft een contactpersoon die contact opneemt met de nieuwe leden in zijn/ haar wijk. De leden ontvangen de maandelijkse nieuwsbrief van de Kloosterkerk per e-mail. De leden leveren naar draagkracht een financiële bijdrage, met als richtlijn een bijdrage die vergelijkbaar is met het lidmaatschap van een (sport)vereniging.

CONTACTGEGEVENS

Kerkelijk bureau en bestuur Kloosterkerk Lange Voorhout 4, 2514 ED Den Haag, tel 070 346 15 76, e-mail: kerk.bureau@kloosterkerk.nl, dinsdag t/m vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur **Kosterij** John Groot, Bas Pijffers en André Vlaanderen, dinsdag t/m vrijdag van 9.00 tot 14.00 uur, tel 06 448 67 280, e-mail: kosterij@kloosterkerk.nl **Bureaucoördinator** Ilja de Weerd, tel 070 346 15 76, e-mail: i.deweerd@kloosterkerk.nl

Predikanten Kloosterkerk

Ds. Rienk Lanooy
 tel 070 324 47 79, spreekuur dinsdag t/m vrijdag van 9.00 tot 9.30 uur,
 e-mail: lanooy@kloosterkerk.nl
Ds. Jan Tom Schneider
 tel 06 206 17 602, spreekuur maandag van 9.00 tot 10.00 uur,
 e-mail schneider@kloosterkerk.nl

Website www.kloosterkerk.nl **Twitter** @Ds_Kloosterkerk, volg ons op **Facebook**

COLOFON MAGAZINE

© 2023 **De Klooster** is het magazine van de Kloosterkerk in Den Haag en verschijnt vier maal per jaar. Leden van de Kloosterkerk krijgen het magazine toegestuurd. Bij de vierde uitgave wordt een financiële bijdrage gevraagd. **Redactie** Sanne ten Bokkel Huinink, Liesbeth de Beyl, Han van den Broek, Marjolijn van Delft, Rienk Lanooy, Aukje van Roessel, Gerhard van Roon, Emilie Schreuder, Hijme Stoffels, Kirsty Westra **Contact** e.schreuder@kloosterkerk.nl, 06 487 81 970 **Advertentieverkoop** Emilie Schreuder **Foto cover** Veerle Bastiaanssen **Concept en vormgeving** De Zagerij ontwerp bureau

Kaarslichtvesper

Liederen, kaarslicht en stilte bepalen de sfeer van deze vesper op de tweede zondag van de Advent. Er zal geen uitleg of preek zijn; wel wordt iets gezegd rondom de lezing(en). Chorale Haganum zal onder andere het prachtige motet 'Virga Jesse' van Anton Bruckner zingen. Ook klinkt het vreugdevolle maar toch reflectieve lied 'Christ is the morning star' van John Rutter. Het werk is sinds het in 2014 gepubliceerd werd, zowel bij zangers als toehoorders geliefd geworden. Vanzelfsprekend zal een aantal liederen gezamenlijk met de gemeente worden gezongen, als opmaat naar Kerst.

Datum: zondag 10 december, 17.00 uur

Uitvoerende: Chorale Haganum

Dirigent: Daniël Rouwkema

Organist: Geerten van de Wetering

Voorganger: ds. Jan Tom Schneider

Chorale Haganum in St. Paul's Cathedral, London, augustus 2023

Open huis

Heb je behoefte aan een moment van rust, waarin je je kunt bezinnen? Kom je er niet toe dit in je eigen leven te organiseren? Dan kun je terecht in de Kloosterkerk. Het gebouw alleen al is een weldaad. Je kunt er op adem komen en een kaarsje aansteken, maar er worden ook activiteiten georganiseerd, die jong en oud kunnen inspireren. Behalve kerkdiensten – ook voor kinderen en jongeren – zijn er cursussen, concerten, exposities en evenementen voor alle leeftijden. Welkom, wie je ook bent.

De Kloosterkerk wil een open huis zijn voor iedereen. Mensen met heel verschillende achtergronden en van verschillende leeftijden vormen de gemeente. De predikanten, Rienk Lanooy en Jan Tom Schneider gaan voor in de wekelijkse dienst op zondagmorgen en leiden een groot aantal cursussen en groepsbijeenkomsten en bieden pastorale zorg waar daaraan behoefte bestaat.

Op de cover

Op 16 september j.l. vond in de Kloosterkerk het concert *Escher & Bach* plaats, met op het werk van Escher geïnspireerde lichtkunstwerken. Het concert wordt opnieuw uitgevoerd op zaterdag 10 februari om 20.15 uur tijdens *The Hague Highlights* (zie pagina 25).

Echt aandacht geven

Toen mijn broer dit jaar niet meer dan een paar weken te leven had, schreef hij aan vrienden en familie: "Liefsten, er is van alles veel, behalve tijd." Velen wilden afscheid nemen, hij had een massa mensen die van hem hielden en weinig energie en tijd. Maar dit werd gecompenseerd door de intensiteit van de ontmoetingen. Elke ontmoeting, elke minuut met hem was kostbaar en intens. Het putte hem ook uit. Echt aandacht voor iemand hebben kost enorm veel energie.

Voor mij, en voor iedereen die hem toen van dichtbij meemaakte, zijn de herinneringen in het geheugen gegrift. Alsof ze buiten de tijd plaatsvonden.

Dat betekent het om echt vol te leven in het moment. We laten ons buiten deze intense gebeurtenissen zo makkelijk afleiden door een overvolle wereld. Uit steeds meer onderzoek blijkt ook dat het ons bepaald niet gelukkiger maakt. Ons brein raakt overvoerd en onze geest vervlakt.

Wat mijn broertje deed was een gift aan degenen die achterblijven. En het lijkt zo simpel, echt aandacht geven aan de ander die voor je staat. Of, in dezelfde geest, intens in gebed gaan. Maar doe het maar eens.

De komende weken zijn vol van samenkomsten. We vieren het kerstfeest. Maar dat is niet voor iedereen een feest helaas, omkleed als het kan zijn met herinneringen aan degenen die ontbreken. Desondanks wordt het een feest als we ervoor zorgen dat er ruimte is voor het blije en het verdrietige. Dat er aandacht is voor beide. Dat we niet alleen staan.

Ik wens u op deze plek een heel mooie Kersttijd toe en hoop dat we elkaar vaak treffen in de Kloosterkerk.

Marc Blom
Voorzitter Algemeen Bestuur

AANDACHTSCENTRUM

Huiskamer in de stad

Al sinds de oprichting van het Aandachtscentrum in 1983 zijn er vanuit de Kloosterkerk gemeenteleden actief als vrijwilliger om bezoekers, die een veilig en warm plekje zoeken, te ontvangen. Zij voeren een gesprek, leggen samen een puzzel of doen een spelletje. Drie maal in de week worden activiteiten georganiseerd, zoals schilderen en zingen. Een aantal bezoekers komt alleen om een kopje koffie, thee, soep te drinken en met elkaar te praten.

TEKST EMILIE SCHREUDER | FOTO'S HIJME STOFFELS

In een rooster van diensten met steeds drie vrijwilligers draaien momenteel zeven gemeenteleden van de Kloosterkerk mee: Carien Pluimers, Judith Reuter, Willy Meijboom, Marthe Aler, Corrie van Bommel, Rudy Kauw en Elisabeth de Gaay Fortman. Zij zijn er met de andere 33 vrijwilligers voor de bezoekers. Er ontstaan ook vriendschappen tussen vrijwilligers. Eens in de zes weken vinden er medewerkenden-avonden plaats met een bepaald thema: verslaving, straatconsulaat, maar ook avonden voor de onderlinge ontmoeting: aan het begin van het seizoen, een Advent viering en in de zomer een picknick. Eens in de twee jaar een beziningsweekend in een klooster in Helvoirt. Deze activiteiten worden georganiseerd door pastor Kitty Mul en vrijwilligerscoördinator Nathalie Scholtes. Dat alles maakt het werken in het Aandachtscentrum zinvol en aantrekkelijk!

Carien Pluimers, al twintig jaar actief als vrijwilliger, vertelt dat “onze bezoekers het hier vooral gezellig vinden. Velen van hen zijn dakloos of thuisloos en voelen zich eenzaam, of zij kampen met psychische of lichamelijke aandoeningen. Er komen meer mannen dan vrouwen, meestal ouder, maar ook jonge mensen hebben de weg naar ons gevonden. Je doet wat je hart je ingeeft. Soms deel ik mijn lunch met Ibrahim uit Algerije. Hij is hier altijd en komt voor de koffie en de koekjes. We weten dat hij dakloos is en in een auto slaapt. We hebben wel regels die helpen de sfeer goed te houden. Dronken mensen mogen niet naar binnen. Het is soms improviseren als iemand lastig of agressief wordt, maar de mensen zijn niet zielig. We willen elkaar als gelijkwaardigen ontmoeten. Ook de bezoekers helpen elkaar. Iedereen is belangrijk en krijgt aandacht.”

Het is soms improviseren als iemand lastig of agressief wordt, maar de mensen zijn niet zielig

Je kent inmiddels de verschillende puzzelstukken uit hun leven, maar slechts van een enkeling wordt die levenspuzzel compleet

Willy Meijboom is in 2019 via Judith erbij gekomen. "Ik heb eerst wel even gearzeld. Na een proefperiode, waarin ik meeliep met de vaste bezetting, ontdekte ik de waarde: je gaat met mensen om die je niet elke dag tegenkomt. Bezoekers mogen zijn wie ze zijn en hoeven helemaal niks. Je kunt een puzzel doen of een praatje maken. Ik leer er zelf ook van: hoe ga je om met iemand die in de problemen zit; goed luisteren, niet teveel vra-

gen. Je staat met je oren te klapperen over problemen uit de jeugd, iemand bijvoorbeeld die op straat is gezet. Wat heb ik dan zelf een mazzel met mijn leven. Soms ontstaat er een band met iemand. Toen in coronatijd het centrum dicht was, belde ik met een vrouw die heel bang en eenzaam was. Ik heb ook daarna nog contact gehouden. Zij had daar veel behoefte aan en mijn wettelijke telefoontje deed haar goed."

Al dertien jaar is **Judith Reuter** actief bij het Aandachtscentrum. "Veel bezoekers hebben wel een woonadres, maar geen thuishaven. En dat is waarvoor zij komen. Er is altijd iemand om de deur open te doen. Wie binnen komt vragen we om de voornaam. Het valt me op dat als we open gaan de bezoekers ons, vrijwilligers, even hartelijk begroeten als wij hen. Veel bezoekers komen hier dagelijks en hebben ook onderling een band gekregen. Als er iemand ziek

is, nemen ze een kaartje mee om op te kunnen sturen. We hebben echte 'paradijsvogels' met grappige (on)hebbelijkheden. Eén bezoeker is altijd aan het opruimen en rechtzetten van glazen en creamerzakjes op het koffietafeltje. Ik voel me betrokken bij velen van hen. Je kent inmiddels de verschillende puzzelstukken uit hun leven, maar slechts van een enkeling wordt die levenspuzzel compleet. Het werk heeft me rijker gemaakt."

Ook **Marthe Aler** is door Judith erbij gevraagd en is sinds een jaar bij het Aandachtscentrum. "Het bijzondere van dit vrijwilligerswerk is dat ik mensen tegenkom, die ik anders nooit tref. Ik weet hoe belangrijk het nest is waar je geboren wordt en ik hoor hier verhalen van mensen die me raken. In het begin lag ik er wakker van: het regent en waar zou hij nu slapen? Ik realiseer me nu dat ik niet kan helpen - je bent hier niet de therapeut -, maar ik merk dat de mensen die hier komen, opbloeien als er iemand is die naar ze luistert. Het is ook hard werken, hoor. Opruimen en schoonmaken horen bij de taken. Laatst werd ik op straat door een bezoeker herkend en hoorde ik een luide en enthousiaste groet: Hé Marthe!! Dat is toch wel leuk."

Corrie van Bommel, inmiddels vijf jaar betrokken, heeft in haar eerdere werk als wijkverpleegkundige veel gezien achter de voordeur. Nog steeds is zij geboeid door de levensverhalen van andere mensen. Corrie benadrukt de meerwaarde van de Stilteruimte. "Drie keer in de week, op dinsdag tot en met donderdag om 12.00 uur, vindt een kort gebedsmoment onder leiding van een vrijwilliger plaats aan de hand van de liturgie voor die dag. Enkele bezoekers komen speciaal hier voor. Er ligt een boek ter nagedachtenis aan overleden bezoekers en vrijwilligers:

met een foto en soms de kaart van de uitvaart, vaak vergezeld van woorden van waardering voor wie zij waren. Ook op andere momenten kan daar een kaarsje worden opgestoken. Laatst bleek een kaarsje opsteken een bezoeker te helpen. Zij was nogal overstuur over haar overleden moeder. Ik stelde haar, na overleg met de andere vrijwilligers, voor samen naar de Stilteruimte te gaan. Zij kon toen gemakkelijker delen wat haar bezig hield. Deze bezoeker was naderhand dankbaar voor die gelegenheid. Dat gaf me veel voldoening."

Rudy Kauw is hier sinds 2016 vrijwilliger. Zij vertelt enthousiast dat zij net terug is van een bezoek aan Theo. "Theo woonde regelmatig komt, maar ik zag dat het niet goed met hem ging. Dat is eigenlijk in de coronatijd begonnen. Met een thermoskan met heet water, Nescafé en koekjes behielpen we ons buiten aan de Varkenmarkt en bleven we elkaar ontmoeten. Theo was erg bang geworden en dat was na corona niet overgegaan. Ik zag dat hij

professionele hulp nodig had. De gealarmeerde politie deed erg goed werk. Eén van de agenten bleek ook verpleegkundige te zijn. Hij werd in het ziekenhuis opgenomen, maar wilde snel terug naar zijn broer. Toen het opnieuw bergafwaarts met hem ging, kon ik hem via zijn huisarts helpen naar 'begeleid wonen'. Hij woont nu in het Hofje van Boemen van Zorginstelling Meddin en zijn oude maten uit het Aandachtscentrum bezoeken hem daar regelmatig."

Een plek voor iedereen

Het Aandachtscentrum is op initiatief van Ds. Freek Nijssen in 1983 in het leven geroepen door meer dan veertien Haagse kerkgemeenschappen en parochies. Het is er voor iedereen een huiskamer waar je mag zijn zoals je bent. Geïnspireerd door waarden als solidariteit, barmhartigheid, gerechtigheid en liefde werd een plek gecreëerd waar mensen geborgenheid kunnen vinden. Ook voor de vrijwilligers is het werk een verrijking: ze maken kennis met bezoekers die aan de onderkant van de samenleving staan. In het begin waren dominees en pastores van de deelnemende kerken direct betrokken. Zij organiseerden praatgroepen over thema's als echtscheiding, verkrachting en seksueel misbruik. In 2022 werd het Aandachtscentrum van een vereniging een stichting met een Raad van Advies, waarin de betrokken kerken zijn vertegenwoordigd. Diaken Hans Steenbrink is sinds 2017 de vertegenwoordiger van de Kloosterkerk. Hij is ook de diaken die de contacten onderhoudt met onder andere de Lucaskerk, de Sjalomkerk, het Straatpastoraat en de Voedselbank. Twee maal per jaar wordt er in de Kloosterkerk geïncollateerd voor de toegezegde vaste financiële bijdrage aan het Aandachtscentrum.

Elisabeth de Gaay Fortman is ongeveer acht jaar actief als vrijwilliger. "Ik was niet meer zo jong toen ik hier kwam en was blij dat ik dit nog mocht meemaken. Ik kende dak- en thuislozen alleen uit de krant en ik zag ze weleens op straat, nu had ik direct met hen te maken. Mooie authentieke mensen. In dit centrum is het beter om geen verwachtingen te hebben. Iedereen is hier welkom en mag zijn wie hij/zij is of je nu je koffie slurpt of geen 'dank je

wel' zegt. Je bent goed zoals je bent. Het aller-mooiste dat ik hier heb meegemaakt is dat ik een kaart van een bezoeker kreeg; zij had erop geschreven dat ik haar weer had leren 'praten'. In de coronaperiode, toen we drie maanden dicht waren, belde ik haar wekelijks. Je openstellen via de telefoon bleek gemakkelijker dan live van mens tot mens. Ze was uit haar schulp gekropen. Dat ontroerde me."

Geïnspireerd door waarden als solidariteit, barmhartigheid, gerechtigheid en liefde werd een plek gecreëerd waar mensen geborgenheid kunnen vinden

De Kloosterkerkgemeente helpt statushouders met woonruimte en integratie

Statushouders versneld helpen aan een nieuw bestaan door hen te huisvesten via maatschappelijke initiatieven: dat is het doel van De Thuisgevers. Dankzij tijdelijke woonplekken voor minimaal zes maanden kunnen statushouders aan hun nieuwe leven in Nederland beginnen. Zo ontstaat er ruimte in asielzoekerscentra voor mensen die in afwachting zijn van hun asielprocedure.

TEKST EMILIE SCHREUDER | FOTO'S KOEN SUIDGEEST

“Hoe is het in Godsnaam mogelijk dat in een welvarend land als Nederland asielzoekers buiten in de regen moeten slapen? Vorig jaar in Ter Apel was er geen plek voor hen in het asielzoekerscentrum (AZC); Artsen zonder Grenzen verleende voor het eerst in haar vijftig jarig bestaan medische zorg in Nederland. En nog zijn er onvoldoende opvangplekken voor asielzoekers. Tegelijkertijd verblijven meer dan 16.000 statushouders (erkende vluchtelingen met een verblijfsvergunning) nog in een AZC. Zij wachten op de woning, waarop zij recht hebben en bezetten daardoor AZC-plaatsen voor nieuwe asielzoekers. Zij ‘verstopten’ de doorstroming.” Aan het woord is Michiel Hardon, enige tijd geleden nog diaken in onze gemeente. Hij vervult met verve een ambassadeursrol voor de Thuisgevers.

De Thuisgevers

De Thuisgevers – het woord zegt het al – helpen statushouders versneld aan een nieuw thuis. In bijvoorbeeld een sportkantine, een leegstaande pastorie of een buurthuis krijgen statushouders minimaal zes maanden de kans hun nieuwe leven in Nederland daadwerkelijk te beginnen. Bovendien koppelen de Thuisgevers een buddy aan de statushouder. Deze vrijwilliger maakt statushouders wegwijs in de nieuwe woonplaats.

“Zelf heb ik geen ervaring als buddy, maar wil het graag proberen, samen met anderen en onder professionele begeleiding van deThuisgevers. Het liefst richt ik me op taalverwerving van de inburgeraars. Taal is het integratiemiddel bij uitstek. Taal geeft zekerheid en is nodig om verder te komen in de samenleving.”

Jan van Sloten

Erwin Petersen, nu diaken in De Kloosterkerk, is inmiddels in gesprek met Bertine Oosthoek, kwartiermaker van de Thuisgevers. “Toen we van de kerkrentmeesters hoorden dat de pastorie aan de Columbusstraat vrij kwam voor verhuur, werd ik meteen enthousiast”, aldus Erwin. “Hoe mooi zou het zijn om dit grote pand te verhuren aan een gezin dat al een tijd vast zit in het AZC. We hebben een geschikte woning en er zijn gemeenteleden die als buddy willen helpen met waar zij tegen aan lopen bij de nieuwe start van hun leven in Den Haag. Samen met Elianne de Ruijter, lid van het College van Kerkrentmeesters en Bertine ben ik in overleg met de gemeente Den Haag. Ik heb goede hoop dat het gaat lukken.”

Bertine: “Deze grote pastorie is een erg mooi aanbod. Als het doorgaat, heeft de Kloosterkerk in Den Haag de

primeur. Zo'n eerste keer is altijd een puzzel. Zo heeft Den Haag een lokale regeling tegen de 'verkamering'. Daardoor mogen (ook) statushouders zonder familieband niet gezamenlijk huren. De gemeente Den Haag heeft een wettelijke taakstelling en zou graag een gezin – ouders met 8 kinderen – willen huisvesten, maar zoekt naar financiering. Omdat bovendien de woning aan de Columbusstraat niet is geïsoleerd, zullen de bewoners een hoge energierekening hebben; ook daar moet rekening mee worden gehouden. Wij van 'de Thuisgevers' proberen het zo gemakkelijk mogelijk te maken! Mijn ervaringen tot dusverre met andere kerken zijn erg positief. Ik hoor de mensen zeggen: 'Voor de Oekraïense vluchtelingen gingen veel deuren open, maar waar waren we voor de Syriërs en de Jemenieten?' Kerkelijke vrijwilligers vullen hun rol als buddy over het algemeen ook heel goed in. Zij praten van mens tot mens, niet belerend, heel constructief. Zo van: 'O, is jouw passie muziek? Kunnen we je dan helpen met een instrument?' Of: 'Welk werk zou je willen doen? En hoe kan ik je helpen dat te vinden?' Thuisgeef-initiatieven genereren heel veel enthousiasme, inspiratie en samenwerking."

Oproep

Erwin: "Wat mij betreft leggen we de lat als Kloosterkerkgemeenschap hoog! Ik roep iedereen op in zijn of haar omgeving uit te kijken naar locaties die geschikt zijn of geschikt kunnen worden gemaakt voor tijdelijke huisvesting van statushouders. Mocht u ooit verzucht hebben 'kon ik maar iets doen aan de vluchtelingen-crisis?', overweeg dan eens één van de volgende opties, of beide natuurlijk. Ten eerste kunt u zich aanmelden

"Dit project spreekt me erg aan, want deze mensen moeten goed opgevangen worden. Ruim voor de coronatijd begeleidde ik - samen met een ander gemeentelid - twee Eritrese jongens. We gingen eens in de vier weken met hen naar een museum en lunchten dan samen. Ook bezochten we elkaar en kookten dan om de beurt. Intussen zijn mijn krachten wel wat afgenomen en kan ik minder dan ik zou willen. Ik ben benieuwd welke mensen er komen wonen en wat zij nodig hebben."

Emmy Boland

als buddy. Hoe meer de statushouder in de gelegenheid is de Nederlandse taal te oefenen, des te beter. Dat kan op hele verschillende manieren. Ook is het fijn als een nieuwkomer bij iemand terecht kan voor alledaagse dingen. Deze sociale begeleiding is aanvullend op de maatschappelijke begeleiding, die door VluchtelingenWerk wordt gegeven. Ten tweede zijn er doeners nodig die willen helpen met het inrichten van de woning aan de Columbusstraat. En daarnaast zijn donaties natuurlijk zeer welkom. Een gezin met acht kinderen: alleen al de fietsen!

Meer info bij Erwin Petersen: e.petersen@kloosterkerk.nl

De Thuisgevers is een landelijk werkend initiatief van de gemeente Kampen en de Protestantse Kerk Nederland. Dankzij de financiering van het ministerie van Justitie en Veiligheid is de hulp aan (potentiële) Thuisgeef-initiatieven geheel kosteloos. Regelmatig organiseren zij inspiratiemiddagen over creatieve woonmogelijkheden. Er zijn budgetten beschikbaar voor (kleine) verbouwingen. Of financier deze zelf voor en verdien ze terug met de verhuur van de woonruimte. Voor meer info: www.dethuisgevers.nl.

"Ruim vijftig jaar geleden ruilde ik het comfort van het ouderlijk huis in voor één huurkamer bij een oude weduwe. Om niet voortdurend alleen te zijn, haalde ik de banden aan met mijn oude vrienden van de kerkelijke jeugdsociëteit. Ik ontmoette er mijn vrouw Willy en na ons trouwen vertrokken wij al snel naar Parijs. Aangekomen in een viezig appartement moesten we zelf onze weg vinden. Na een tip meldden wij ons bij de Eglise Réformée Néerlandaise, waar wij heel warm werden ontvangen. We verbleven zestien jaar in de regio Parijs: een drukke, internationale werkkring, maar uiteindelijk wel goed geïntegreerd. Daar ben ik mij ervan bewust geworden dat 'onthemde buitenlanders' niet zomaar integreren, en daarom wil ik nu als buddy bijdragen aan het wegwijs maken van statushouders."

Hans Meijboom

Aandacht als mensenrecht

Mensenrechten... het is een begrip vergelijkbaar met wat de Amerikanen scharen onder 'moederschap' en 'appeltaart'. Iedereen vindt het belangrijk, maar wat gaat het vaak mis in de praktijk.... Als nieuwsvolger word je moe van alle onrecht: oorlog, de toeslagenaffaire, femicide, stille armoede. Hoe houden we aandacht voor de mens achter al dit onheil?

TEKST MENDELTJE VAN KEULEN

Dat gebeurt in de hele wereld rond 10 december. Op die datum in 1948 werd in New York de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens aangenomen. Het 75-jarig bestaan van deze grondtekst wordt wereldwijd gevierd met bijeenkomsten, discussies, festivals en bezinning. Zo ook in onze stad van vrede en recht.

De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties onder leiding van Eleanor Roosevelt, de activistische Amerikaanse First Lady, boog zich over de tekst van de Verklaring, die op 10 december 1948 werd goedgekeurd door 48 landen. De ontzetting over de Holocaust was een directe inspiratie.

De Universele Verklaring gaat over het recht op werk, op vrije keuze van onderwijs en op geloofsvrijheid. Het werd een basistekst voor bindende verdragen en

AGENDA VAN DE STAD

leidde tot de oprichting van Amnesty International. Maar je zult er niets in lezen over het recht op abortus, de doodstraf en het recht op je eigen levenseinde. Vandaag de dag is de invulling van mensenrechten overal ter wereld, ook in Nederland, dagelijks voor voor discussie.

Welke rol is er voor mensenrechten in Den Haag? Onze stad is een thuis voor honderden organisaties die mensenrechten agenderen, toetsen en bediscussieren. We zijn de enige stad in de wereld met een gemeentebestuur, een provinciebestuur, een Rijksoverheid, twee Europese agentschappen (Europol en Eurojust), internationale gerechtshoven, tribunalen en VN-organisaties.

Als het gaat om mensenrechten op het straatniveau speelt hier het recht op een gezonde leefomgeving, de luchtkwaliteit en op een sportklimaat met openheid voor lhbt+ medespelers. We voeren de discussie tussen het recht op klimaatdemonstratie versus doorstroom op de Utrechtsebaan. En dan is Den Haag bovendien de meest gesegregeerde stad van Nederland. Tussen het zand en het veen komen we elkaar zo vaak niet tegen. Laat staan dat we in gesprek gaan over botsende rechten.

Daarvoor is de Kloosterkerk een plek. Want dat samenleven brengt dilemma's met zich mee. Wat moeten bedrijven doen? Wat moet de overheid regelen? Wat kunnen wij burgers? Het recht op onderwijs, omvat dat ook gratis kinderopvang? Het recht op arbeid, hoe verhoudt dat zich tot de arbeidsuitbuiting onder onze neus? Daarover ging het gesprek al op 30 september j.l. toen de mensenrechtenkaravaan halt hield in onze kerk, om in gesprek te gaan over het belang van (zinvol) werk.

Om te vieren dat de Universele Verklaring dit jaar driekwart eeuw oud is, is er op zondagmiddag 10 december een feestelijk festival in de Grote Kerk in Den Haag. Mpanzu Bamenga, mensenrechtenactivist, de Haagse burgemeester Jan van Zanen en onze Nederlandse mensenrechtenambassadeur Wim Geerts spreken, en iedereen is welkom voor lezingen, theater en ontmoeting.

Meld je aan: <https://www.iofc.nl/nl/news/geloven-mensenrechten-vier-een-bijzonder-jubileum-met-ons>

Je hoort het in hun schreeuw: 'hebben wij dan nu eindelijk jullie aandacht?'

Jan Tom Schneider
Predikant van de Kloosterkerk

Jezus bleef staan en zei: roep hem!

We staan oog in oog met het leed van oorlog. Velen in hun ellende zullen het krijgen van aandacht van de wereld beschouwen als van levensbelang. Foto's van doden gevallen bij een ziekenhuis, moeders treurend om het verlies van hun kind. Je hoort het in hun schreeuw: 'hebben wij dan nu eindelijk jullie aandacht?'

We lezen in het evangelie van Markus (Markus, 10, 49) over een blinde man, Bartimeüs, die naast de weg zit op het moment dat Jezus met zijn volgelingen langsloopt in de richting van Jeruzalem. De groep heeft haast en een missie, het vestigen van een nieuwe orde met Jezus aan het hoofd. Dat kan niet wachten en daardoor hebben ze geen oog voor zaken aan de rand of mensen aan de zijlijn, die zouden kunnen vertragen. De blinde man schreeuwt het uit, wel twee keer, om de blik te vangen van degene die hij herkent en erkent als zoon van David: 'heb meelij, erbarm u over mij!'

Jezus blijft staan en zegt: 'roep hem!' Hij is in staat de man langs de kant op te merken en te horen in diens weeklacht. Blind, zo wordt Bartimeüs omschreven, misschien omdat hij niet ziet waar de meerderheid heen wil, de mensen van de Weg, en daarom is hij hen tot last. Maar Jezus houdt de pas in, voelt zich door hem geroepen en gezien. Net of hij meer groeit in de aandacht die hij van de man aan de rand van de weg krijgt, dan door de bewondering van alle volgelingen.

'Wat wil je dat ik voor je doe,' vraagt Jezus. 'Rabboeni, dat ik weer kan zien.' Bartimeüs is er niet op uit te behoren tot de eersten, de uitverkorenen van Jezus, zoals zoveel anderen. Hij wil weer kunnen zien. Bartimeüs en Jezus, ze geven aandacht aan elkaar en het lijkt alsof zij beiden daarvan groeien. 'En hij volgde Jezus op zijn weg,' staat er dan. Misschien ziet Bartimeüs als enige van allen die Jezus volgen waar het heen moet gaan.

OVERDENKING

De stille krachten achter Lezing en Lunch

In de Kloosterkerk vindt vrijwel elke maand op een dinsdag de activiteit Lezing en Lunch plaats. Om tien uur 's ochtends kunnen gasten binnenlopen en genieten van een kopje koffie of thee met iets lekkers erbij. Om half elf krijgt een spreker het woord om een onderwerp met behulp van lichtbeelden uiteen te zetten en om twaalf uur kunnen de gasten genieten van een driegangenlunch.

TEKST MARIJKE OSINGA | FOTO'S HIJME STOFFELS

Lezing en Lunch is in een grijs verleden ontstaan. Veel ouderen vonden het lastig 's avonds de deur uit te gaan, maar wilden wel graag intellectueel gevoed worden. Sociaal contact was een tweede motief voor dit concept. Aanvankelijk waren de lunches bescheiden, bestaande uit een enkele gang. In de loop der jaren werd de lunch een volledige driegangenmaaltijd. Het sociale element en de letterlijk gevoede mens werden daarmee een factor van belang. Eenmaal per jaar, vlak voor de zomervakantie wordt er een excursie georganiseerd. Ook dit dient ter versterking van de band tussen de regelmatige bezoekers van Lezing en Lunch. Wie zijn de stille krachten achter deze activiteit, wat doen ze, wat drijft hen en wat brengt het hen? Op deze vragen hebben enkele koks en gastvrouwen mij inzicht gegeven.

De organisatie

Gillis Mol en Bert Schellekens zijn de organisatoren en coördinatoren van Lezing en Lunch. Zij zorgen ervoor dat er sprekers zijn, die hun verhaal doen, nodigen gasten uit en waken over de financiën. Tien euro wordt als bijdrage voor het bijwonen van Lezing en Lunch gevraagd, maar elk bedrag is welkom. Zeven gastvrouwen en acht koks zijn de werkers op de vloer.

Gehoord en gezien worden

Nel de Hoog, Wilma Reijke en Elena de Mooij maken me deelgenoot van het werken als gastvrouw. Nel

vertelt dat twee vrouwen om negen uur aanwezig zijn om de koffiekopjes en -schoteltjes klaar te zetten, de tafel alvast te dekken en koekjes op schalen te leggen. Ook worden bloemen in vazen gezet, zodat de gasten zich welkom weten. Om kwart voor tien komen de andere gastvrouwen om de gasten, die vanaf tien uur binnendruppelen, te ontvangen.

Wilma zegt: "We proberen in de gaten te houden dat niemand alleen zit. Dat vind ik zo fijn - en dat ervaar ik zelf ook zo - dat je hier gehoord en gezien wordt." Nel: "Door het werk en de manier waarop mensen erop reageren, voel ik mij gewaardeerd. Als ik gasten op zondag in de Kloosterkerk of ergens anders tegenkom, kan ik ze gemakkelijker aanspreken." Wilma: "Ik krijg er energie van. Ik zit even in een andere wereld. Als het donker weer is en de boodschappen zijn gedaan, denk ik: En nu? Dan is Lezing en Lunch een zeer waardevolle invulling van mijn dag." Elena: "Als ik naar de kerk ga, wil ik ook betrokken zijn bij activiteiten. Iets doen in de kerk, levert sociale contacten op. Ik ben een Russische en sinds mijn man is overleden, alleen. Ik heb geen familie in Nederland. Vrienden en kennissen heb ik vooral via de kerk gekregen." Nel beaamt wat Elena zegt. Ze vult aan: "Ik heb kinderen, maar die hebben hun eigen leven. Ik vind het heerlijk om goede kennissen uit de Kloosterkerk te kennen die bij mij soms komen koffiedrinken of eten. En omgekeerd kom ik ook bij hen."

Duimpje omhoog

Mijnne Jasper, Alois van Leusden en zijn vrouw Anneke zijn enkele van de koks die mij meenemen in al het werk wat ze voor Lezing en Lunch verrichten en wat hen ertoe brengt. Mijnne: "Er was een tijd dat slechts twee dames elke maand voor Lezing en Lunch kookten. Toen zij stopten, is er een kookgroep opgericht. Ik kook nu samen met een andere kok ongeveer drie keer per jaar. Als de frequentie groter zou zijn, zou het mij teveel worden." Alois vertelt dat hij en zijn vrouw een goed duo vormen. "Zij bedenkt de recepten, ik doe de boodschappen en samen maken we de maaltijd." Voor de pompoensoep bijvoorbeeld haalde hij

We proberen in de gaten te houden dat niemand alleen zit. Dat vind ik zo fijn: dat je hier gehoord en gezien wordt

zes pompoenen, ruim 17 kilo, bij Albert Heijn omdat ze daar in de aanbieding waren. Voor het toetje ging hij naar de Lidl, waar de producten goedkoper zijn dan bij Albert Heijn. Daar bleek het product niet voorradig te zijn. Dus ging hij toch weer terug naar Albert Heijn. Mijnie legt uit: "Je let voor het koken op de aanbiedingen. Zo kun je voor het budget wat we te besteden krijgen, iets leuks op tafel zetten." Anneke zegt: "Vandaag zijn we in tegenstelling tot de tijd die ik er vooraf aan heb besteed, niet zo lang bezig geweest. Toch zijn we om kwart voor tien al begonnen met salade maken. Daarna heb ik slagroom geklopt, stokbrood gebakken, gesneden en gesmeerd. Van het moment van binnenkomst tot dat we aan tafel gingen, was ik bezig." Mijnie: "Meestal krijg ik de helft van de lezing mee. Er valt wat betreft de maaltijd altijd nog van alles te doen en dat wil je niet op het laatste moment in de soep laten lopen." De voorbereiding van de maaltijd vindt thuis plaats en kost veel tijd. Anneke: "Voor het sinaasappeltukjes schoonmaken ben ik al een uur bezig geweest. De bietjes heb ik gekookt en in schijven gesneden en vervolgens met een mandoline in stukjes gesneden. Het lijkt allemaal niet zoveel, maar al met al ben je toch wel even bezig." Annekes drive is vooral het plezier in het koken en iets voor een ander kunnen doen. Bovendien vindt ze de doelgroep leuk. Alois zegt: "Dat duimpje omhoog tijdens het eten, daar doe ik het voor." Alle drie de koks zeggen dat het koken de binding met de kerk versterkt.

Gastvrouwen

Gerda Douma
Nel de Hoog
Mirjam van Hulsteijn
Elena de Mooij
Ineke Pols
Wilma Reijke
Rina Stuyfzand

Koks

Mijnie Jasper
Anneke van Leusden
Alois van Leusden
Tineke ter Linden
Chiel Noordeloos
Carien Pluimers
Wilma Beekenkamp
Anneke Zorn

De koks en de gastvrouwen lijken één van de drijvende krachten in de kerk te zijn. Je kunt ze bijvoorbeeld ook vinden als koffieschenkers na de kerkdienst, als opbouwers en verkopers van goederen van de jaarlijkse verkoping in de kerk. Ze blijven bescheiden: zo zijn er veel vrijwilligers die in de kerk helpen.

Op de foto: Mijnie Jasper (boven) en Chiel Noordeloos (onder)

IN BEELD

Kerstmaaltijd

De kerstmaaltijd van de Kloosterkerk heeft dit jaar als thema 'Engelen'. In de Bijbel komen vele soorten engelen voor. Een enkele kennen wij bij naam; de aartsengel Gabriël is wel de bekendste. Engelen zijn boodschappers tussen hemel en aarde. Een moderne variant heeft dan ook een telefoon; hij staat bekend als de 'bel-engel' en is te zien op de Sint Janskathedraal in Den Bosch.

Volgens de traditie hebben engelen vaak een beschermende rol: het zijn dan bescherm- of schuts-engelen. Kunnen mensen in die zin ook engel zijn? Sommigen van ons hebben wel eens iets engelachtigs meegemaakt. En wie een heel hulpvaardig iemand ontmoet, kan zeggen: 'Je bent een engel'. Leuk om hierover met elkaar in gesprek te gaan tijdens de kerstmaaltijd!

Datum: zaterdag 16 december

Aanvang: 17.15 uur inloop en borrel, start maaltijd 18.00 uur.

Aanmelden: voor 11 december via diaconie@kloosterkerk.nl (vermeld uw naam/namen en kerstmaaltijd!).

Kosten: € 17,50 per persoon (kinderen tot 12 jaar € 7,50).

Het verschuldigde bedrag kan u overmaken op rekening NL89 INGB 0002 8471 14 t.n.v. Stichting Diaconie Kloosterkerk onder vermelding van Kerstmaaltijd 2023.

Aantal deelnemers: maximaal 90, er is een tafelschikking.

FOTO SIMONE VAN DIJK

Jeu kwoord

FOTO AIKJE VAN ROESSEL

Aandacht, het lijkt zo'n mooi woord, voor een houding vol van belangeloze en oprechte intenties. Maar laat ik maar direct eerlijk zijn: aandacht is óók een jeukwoord. Zo van: kijk mij eens aandacht geven! Kijk mij eens goed doen! Dan gaat het ongelooflijk jeuken bij mij. Het voelt alsof degene die deze aandacht geeft, zich moreel verheven voelt boven de ander.

Probeer je eens voor te stellen dat iemand op jou afstapt en bij voorbaat de houding aanneemt dat jij wel een gedepriveerde bent die aandacht behoeft. Zie je dan nog maar eens op te stellen als gelijkwaardig aan deze 'weldoener'. Dat lukt je niet. Want als je er wat van zegt en uiteindelijk kwaad wordt, zal die ander zeggen: 'jij ontkent het, maar je komt jezelf nog wel tegen'.

Heerlijk, dat is eruit.

Terwijl aandacht een interessant onderwerp is. Je kunt aandacht vragen: 'Mag ik even uw aandacht?'. Aandacht opeisen: wie kent ze niet in de eigen werkomgeving of vriendenkring. Aandacht geven: als arts, docent, dominee, buurvrouw of als zo maar iemand op straat. Voor aandacht moeten betalen: menig zzp'er verdient daar goed aan, met yogamatjes, coaching, dialoogtafels of persoonlijk gesprek. Aandacht negeren: dat is af en toe heerlijk. Geen aandacht hebben: je mag ook wel eens uit staan. Aandacht willen: iedereen wil wel eens zijn ei kwijt. En mogelijk vergeet ik dan nog wat.

Aandacht negeren: dat is af en toe heerlijk. Geen aandacht hebben: je mag ook wel eens uit staan

Dat aandacht nu het thema is van dit Kerstnummer van de Klooster, is eigenlijk een teken aan de wand: als er aandacht aan aandacht moet worden besteed, is er iets mis. Dat is meestal zo met *trendy* thema's. Het toeval wil dat ik een boek van de bibliotheek heb geleend met de titel *De voordelen van het ongemak*. Het zijn essays van de Duitse dichter en essayist Hans Magnus Enzensberger, die vorig jaar op 93-jarige leeftijd is overleden. In *Luxe - wat moe(s)ten we ermee*, geschreven in 1995, vraagt Enzensberger zich aan het slot af of 'private luxe nog wel een toekomst heeft'. Hij denkt van wel, maar anders dan in het verleden zal die luxe dan niet langer bestaan uit nog meer goud, geld en goederen.

Enzensberger voorspelt dat andere dingen schaars zullen worden. Hij vreest dat slechts een minderheid dan nog de luxe zal hebben zich te wenden tot 'het noodzakelijke', waarmee hij zaken bedoelt die niet in winkels, en inmiddels dus ook niet online, te koop zijn. Het eerste dat in zijn ogen schaars wordt, en dus een luxe zal zijn, is tijd. Ik vrees dat menigeen dat herkent.

En jawel, het tweede is aandacht. Eveneens herkenbaar: Ook die toekomstvoorspelling van Enzensberger is bewaarheid geworden.

Denk even mee terug in de tijd: in 1995, het jaar dat zijn essay verscheen, hadden we nog geen mobiele telefoons waarmee meer kon worden gedaan dan alleen bellen en gebeld worden. We hadden op dat apparaat nog geen Facebook, geen X, geen nieuws-apps, geen mails, geen stroom aan filmpjes en games, geen ingebouwde camera's om van alles en vooral onszelf vast te leggen. Toch zag Enzensberger toen al dat we zo worden afgeleid door media, sport, politiek, geld en beeld dat nog maar weinigen in staat waren zelf te beslissen waar ze hun aandacht op focusten.

Baas over eigen aandacht. Ik zie het al met grote letters op een spandoek staan. Ook al allitereert het niet zo mooi als de slogan van de feministen uit de jaren zeventig, waarmee zij destijds op hun protestmarsen pleitten voor een wetwijziging zodat ze baas zouden worden over hun eigen buik.

Nu zouden we er niet zijn met een wetwijziging die Facebook, X en andere aandachtopeisers enigszins aan banden zou leggen. Bij aandacht gaat het namelijk ook over ons zelf, over de vraag of we ons kunnen beheersen, of en hoe we ons te weer kunnen en willen stellen tegen de verleidingen waar we de hele dag met slechts één klik op die telefoon aan toe kunnen geven.

Het zou zo mooi zijn, en er klinkt in mijn hoofd nog een zin die daar aandacht voor vraagt: *'Heb aandacht voor boek en bloem, buur en bij, je vaart er wel bij'*.

Maar voor je het weet, gaat ook dat ongelooflijk jeuken. Ik hoor het in mijn hoofd al zalvend gezegd worden door een aandachts-therapeut die zich daar dan weer dik voor laat betalen. En na dat half uurtje therapie, springt de klant dan, hup, weer op de elektrische fiets, telefoon in de hand, want hij of zij moet dringend even checken wanneer het pakketje wordt bezorgd dat die ochtend online is besteld.

Aandacht hebben voor iets, zonder je te laten afleiden, is een luxe geworden. Dat heeft Enzensberger goed gezien. Misschien moeten we eens beginnen met aandacht te besteden aan onszelf. En dan niet met het maken van selfies, om het eigen ego te strelen, juist niet. Maar om te onderzoeken hoe we ons de luxe gaan eigen maken van echt aandacht hebben voor een boek of een bloem, een buur of een bij. En we eigen baas worden over onze aandacht.

Duurzaamheid begint bij jezelf

Zondag 22 oktober jl. was de allereerste duurzaamheidszondag in de Kloosterkerk. Het werd een energieke middag met als centrale vragen: 'Is er een duurzame stap die jij wilt zetten?' en 'Als het gaat om zorg voor de schepping, waarvoor zou jij willen bidden?' Maar er was ook een praktische kant die niet mocht ontbreken.

TEKST NIELS GOEDEGEBURE | FOTO'S HIJME STOFFELS

Na de kerkdienst tijdens de koffie werden in mandjes aan gemeenteleden wensbriefjes van herbruikbare bladmuziek uitgedeeld. Het beantwoorden was niet voor een ieder eenvoudig. Ook de kinderen in de kinderdienst deden hun best. De uiteindelijke oogst was goed. Het resultaat aan het einde van de ochtend: een boom vol wensen!

Het vervolg van de duurzaamheidszondag begon na de kerkdienst direct actief: in teams werd iedereen erop uitgestuurd om radiatorfolie te plakken. Een simpele maatregel die jaarlijks een aardige besparing met zich meebrengt. Veel leek er niet voor nodig: folie,

een schaar en wat magneetjes. Maar met een aantal moeilijk geplaatste radiatoren en gekke constructies moesten er hier en daar wat handigheden worden uitgevoerd. Gelukkig was het na wat draai- en schuifwerk goed gelukt en zijn bijna alle radiatoren in het gebouw voorzien van een stralende achterkant.

Na het harde werk was het tijd om wat uit te rusten met koffie, thee, limonade en prachtige kerkvormige koekjes van het Wereldhuis. De koekjes worden gebakken door mensen zonder verblijfsvergunning en slachtoffers van mensenhandel. De lezing door Andy van den Dobbelssteen kon helaas niet plaatsvinden in verband met een sterfgeval in de familie. Er volgt een reprise. Ondertussen werd er niet stilgezeten met een debat over de stellingen die ook de wensboom in de kooruimte versierden: Zorg voor de schepping: waarvoor zou je willen bidden? En welke stap wil jij zetten?

De discussie was constructief, maar zeker niet zonder pit. Waar ligt onze persoonlijke verantwoordelijkheid en waar houdt die op? Geen makkelijke vragen en geen makkelijke antwoorden. Is het, zoals Geert Mak betoogt in *De Ongelofelijke Podcast*, de taak van voorgangers om mensen aan te sporen of moeten predikanten vooral niet te veel politiek bedrijven? Voer voor nadenken. Ook de eigen uitstoot werd onder de loep genomen. De auto nemen, vliegen, energiebesparing. Al snel kwam de conclusie: meer willen voor de planeet is vaak minder willen voor zichzelf, een mening

De huidige manier van leven vraagt te veel van de aarde. Hoe daarmee om te gaan is soms een moeilijke discussie

die volgens velen zonder probleem aansluit bij de Christelijke traditie.

En dan het laatste onderdeel van het programma: de vesper in het koor van de kerk in avondschemering. Met prachtige harpbegeleiding van Beate Loonstra, Kasper Kröner als countertenor en uiteraard Geerten van de Wetering op het orgel stond alles in het teken van duurzaamheid en de aarde. De schriftlezing door ds. Rienk Lanooy uit Jesaja, teksten van Hildegard van Bingen en stukken op muziek gezet van Whitman:

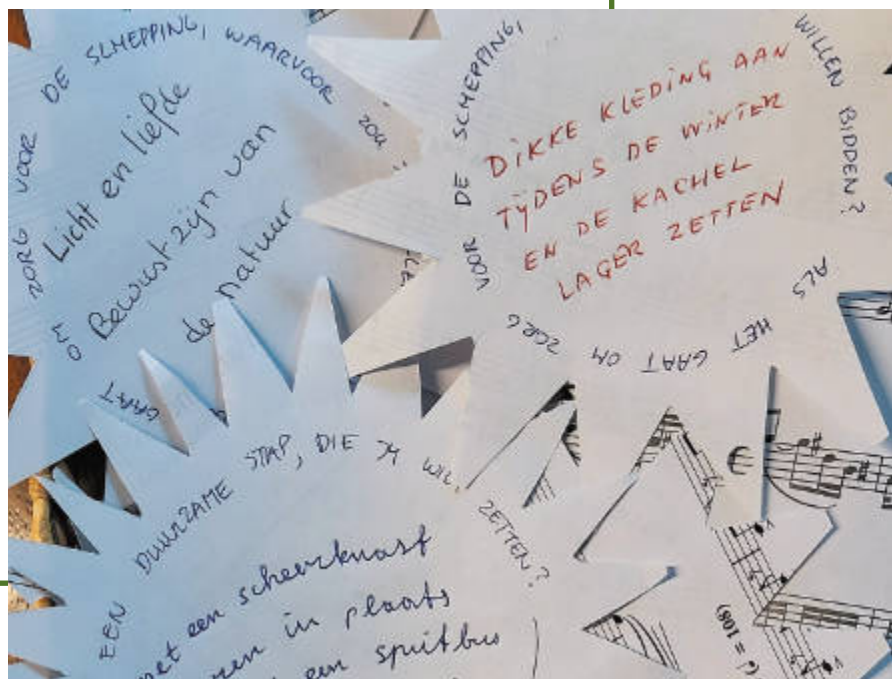
We must not stop here / However sweet these laid-up stores / however convenient this dwelling we cannot remain here / However shelter'd this port and however calm these waters / we must not anchor here / However welcome the hospitality that surrounds us / we are permitted to receive it but a little while

Een thema door heel de dag heen: we kunnen hier niet stoppen, hoe comfortabel het ook is. Als er iets is waar we het over eens kunnen zijn: de huidige manier van leven vraagt te veel van de aarde. Hoe daarmee om te gaan is soms een moeilijke discussie, maar over de kern valt niet te twisten. *We are permitted to receive it but a little while.*

Tenslotte werd de wensboom nog meer verrijkt met wensen en praktische eerste duurzame stappen. Van grote zaken tot kleine acties: alles telt mee. Na afloop

een inzameling voor stichting Aarde-Werk Den Haag, een organisatie die zich inzet voor workshops en educatie over duurzaamheid in grote en kleine stappen. Met een opbrengst van € 156,50 steunen wij de organisatie met hun werk.

Genoeg stof tot nadenken en zelfreflectie dus. Een dag waarin naast aandacht voor duurzaamheid ook de handen uit de mouwen werden gestoken en er ruimte was voor discussie. Een goed begin voor veel moois. Met dank aan de commissie duurzaamheid voor de creatieve en afwisselende invulling. Op naar een vervolg!

Mogelijk maken

“Als iedereen meetelt, kan je op elkaar rekenen” staat op één van de vele Loesje-posters. Vanuit die gedachte werkte het Algemeen Bestuur samen met de gemeente het meerjarenbeleidsplan 2023-2026 Verbinden, Verbreden, Verdiepen uit. De plannen gaan over ons als kerkgemeenschap en over de plek die de Kloosterkerk in de stad wil innemen. De plannen hebben ambitie, niet alleen in wat we gaan doen, maar ook hoe we dat financieel mogelijk maken. Het plan is vanuit dat perspectief een grote uitdaging. Gegeven de financiën van de Kloosterkerk van dit moment doen we een appèl op alle leden.

TEKST IRMA NELEMAN EN ERWIN PETERSEN

Hoe het ging voor de zomer: de totstandkoming van het meerjarenbeleidsplan

In de verschillende fasen van wording legde het Algemeen Bestuur ideeën aan u voor en haalden we beelden vanuit de gemeente op. Dit resulteerde in een compleet beleidsplan voor 2023-2026. Het plan kent vijf ambities onder de volgende titels: kerk in de stad, pastoraat voor de gemeente van de Kloosterkerk, jeugdwerk, diaconie en een fysiek opener kerkgebouw. De manier waarop we dit willen bereiken begint bij het financieel mogelijk maken naast goede externe communicatie, personele versterking en de inrichting van een goede monitor om te leren en bij te sturen.

De realisatie van de ambities vraagt vanzelfsprekend om voldoende financiële middelen onder meer om de kosten voor een nieuwe tweede predikant te kunnen dragen. Een goed predikantenteam is, naast de vele vrijwilligers, immers een belangrijke succesfactor om ons beleid te helpen realiseren.

Hoe is het met de financiën anno 2023?

Het uitgangspunt voor de Kloosterkerkfinanciën is dat de lopende uitgaven gedekt worden uit de lopende inkomsten. De lopende uitgaven van totaal € 730.000 bestaan voornamelijk uit kosten van mensen in dienst van de kerk (50%) en de exploitatie het gebouw (22%), zoals gas-water-licht, verzekeringen en regulier onderhoud. De overige uitgaven zijn voor pastoraat, eredienst, muzikale en jeugdactiviteiten als ook financieel beheer en administratie (27%). Het overgrote deel van deze kosten ligt vast en komt elk jaar in principe terug.

De inkomsten bestaan uit twee onderdelen namelijk de ledenbijdragen en collecten enerzijds (60%) en opbrengsten uit verhuur en gebruik van het gebouw anderzijds (40%). De verwachte inkomsten voor 2023 zijn totaal € 630.000. Een snelle rekenaar ziet dat op de lopende inkomsten en uitgaven een tekort ontstaat van € 100.000. Dat bedrag komt ten laste van het vermogen van de Kloosterkerk (nu ongeveer € 2 mln).

Naast deze geldstromen, moet de Kloosterkerk ook het gebouw in stand houden en reserveert jaarlijks voor groot onderhoud ruim € 50.000.

Hoe past het meerjarenbeleidsplan financieel voor de komende jaren?

De kerkrentmeesters rekenden meerjarig de financiën door op het onderdeel lopende inkomsten en uitgaven, de kosten voor het meerjarenbeleidsplan (MJB) en de kosten voor instandhouding van het gebouw. Het antwoord op de vraag hoe het MJB financieel past in de komende jaren, is: in feite nu niet. Het saldo van lopende inkomsten en lopende uitgaven zijn en blijven zonder aanvullende ambities niet in evenwicht. Het is dus noodzakelijk om financieel structureel meer in balans te komen om de toekomst van de Kloosterkerk te garanderen. In deze berekening is een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van jaarlijkse inflatie, de loonstijgingen van de kerkelijke CAO, de stijging van energiekosten en technische onderhoud. Kostenbeheersing is relatief beperkt mogelijk, omdat het overgrote deel van deze kosten vast is en elk jaar in principe terugkomt. Het mag duidelijk zijn dat de lopende inkomsten structureel omhoog moeten om weer in balans te komen met de lopende uitgaven.

DE FINANCIËLE AMBITIE UIT HET BELEIDSPLAN

De uitgaven die samenhangen met het MJB worden gezien als investeringen voor de toekomst en komen ten laste van de financiële reserves. In deze categorie uitgaven vallen de inzet van de programmaleider, projectkosten voor de verschillende initiatieven uit het MJB en aanpassingen aan het kerkgebouw.

Desondanks wil het Algemeen Bestuur ruimte maken voor een tweede predikant, waardoor de Kloosterkerk weer een predikanten-team heeft. Het AB gelooft in de ambities uit het MJB inclusief de ambitie het financieel mogelijk te maken. Dit betekent dat een stijging van de ledenbijdragen € 100.000 noodzakelijk is als ook een geleidelijke stijging van de inkomsten uit het kerkgebouw de komende jaren. Met deze aannamen is de begroting in 2027 weer sluitend. Dat zal uiteraard niet vanzelf gaan, daar moeten we samen aan werken.

Van financiële ambitie naar realisatie

Een ambitie opschrijven is één, maar deze realiseren is een pittige opgave. Voor deze opgave hebben de penningmeesters van Kloosterkerk (Irma Neleman) en Diaconie (Erwin Petersen) samen met Kloosterkerk-leden Yorick Aler en Henk Grethe een adviesgroep gevormd. Zij gaan het bestuur adviseren op welke manier de gewenste stijging van 30% kan worden gerealiseerd. Op basis van analyses van de trends uit de afgelopen jaren en een brainstorm over mogelijke manieren om de ledenbijdragen structureel te verhogen, ziet de adviesgroep vier aandachtsgebieden.

1. Stimuleren van betalende leden

De Kloosterkerk is erg blij met financieel bijdragende leden, ongeveer 65% van het ledenbestand. Gelet op de mooie ambities, hopen we dat deze betrokken leden hun bijdrage bereid zijn te verhogen met het inflatiepercentage. Het mag zeker meer zijn (bijvoorbeeld 15%), als al enige jaren de bijdrage gelijk is.

2. Activeren niet-betalende leden

Van leden van elke vereniging, club of genootschap mag verwacht worden dat zij ook (naar vermogen) bijdragen met 'handjes' en met geld, zo ook voor de Kloosterkerk. Te denken valt aan een richtlijn van € 50-70 EUR per maand per huishouden.

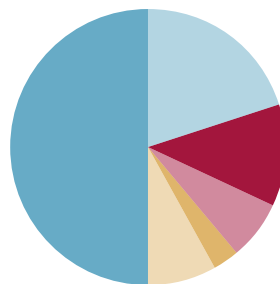
3. Legaten & erfstellingen

De Kloosterkerk organiseert komend jaar een informatiebijeenkomst om leden te informeren en stimuleren de Kloosterkerk in het testament op te nemen als erfgenaam of legataris. Hoe mooi is het om hierdoor bij te dragen aan de toekomst van de Kloosterkerk?

4. Betaalinitiatief vanuit de Kloosterkerk

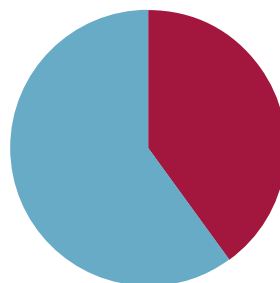
De adviesgroep ziet mogelijkheden om betaling aan de Kloosterkerk te vereenvoudigen (automatische incasso, gebruik betaalverzoeken en andere digitale ondersteuning).

De komende periode hoort en merkt u meer van wat hier al kort is geschetst. Wilt u nu al uw steun wilt uitspreken voor de Kloosterkerk en de initiatieven voor vernieuwing? Doe dan een eenmalige of periodieke bijdrage, zodat we ook op die manier zien dat u de Kloosterkerk een warm hart toedraagt! Voor nu alvast dit appèl op u, want als iedereen meetelt, kan je op elkaar rekenen! Stort u bijdrage op rekening: NL29INGB 0000 0585 71 t.n.v. Stichting Kloosterkerk. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Irma Neleman (i.neleman@kloosterkerk.nl) of Erwin Petersen (e.petersen@kloosterkerk.nl).

Uitgaven Kloosterkerk 2023
€ 730.000

- Personeelskosten - 50%
- Onderhoud en energie - 20%
- Pastoraat en open kerk - 12%
- Administratie - 7%
- Muziek - 3%
- Overig - 8%

Inkomsten Kloosterkerk 2023
€ 630.000

- Ledenbijdragen - 60%
- Verhuur - 40%

Alleen ga je sneller, samen kom je verder

Een bekend Afrikaans spreekwoord, vaak door Nelson Mandela geciteerd, luidt: 'If you want to go fast, go alone. If you want to go far, go together'.

TEKST JANTJEN FRÖLING | FOTO JAN REMMERT FRÖLING

En dat is wat we als Kloosterkerk willen: samen verder komen

Door samen aan de slag te gaan, zoals Marc Blom, voorzitter van het Algemeen Bestuur, toegelicht heeft in de eerste uitgave van de Klooster van dit jaar. En we zijn samen aan de slag. Op heel veel terreinen, met heel veel vrijwilligers. Wat dat betreft mogen we ons als kerk gelukkig prijzen en onze zegeningen tellen: zoveel activiteiten, gerealiseerd door zoveel mensen; betaald, maar veel meer nog vrijwillig.

Een verzameling druiventrosjes, verbonden aan de wijnrank

Een mooi beeld, toegeschreven aan ds. Margreet Klokke, waar ik graag even op voortborduurt. Zij zal met haar beeldspraak bedoeld hebben op de verschillende clusters van mensen die zich met elkaar verbonden voelen. Ik gebruik het beeld van de trosjes voor de verschillende activiteiten in de Kloosterkerk. Wat kan je genieten van zo'n prachtige volle tros druiven. Maar hij zou er niet geweest zijn zonder de wijngaard. En de wijngaard als geheel met al zijn

ranken en druiventrossen, is zoveel mooier dan die ene druiventros. Zo is het ook met al onze mooie activiteiten binnen de kerk. We kunnen ze ontwikkelen bij gratie van het bestaan van de kerkgemeenschap. En van hun kant dragen de activiteiten bij aan de manier waarop we met elkaar gemeente willen zijn. Zo zullen ook nieuw te ontwikkelen activiteiten daaraan bij gaan dragen. Sommige mogelijk als nieuwe rank, geënt op een oude wijnstok.

De wijngaard als geheel met al zijn ranken en druiventrossen, is zoveel mooier dan die ene druiventros

Groei van de kerk vraagt om aandacht en goede samenwerking

Aandacht voor de wijngaard en alle werkers daarin: vrijwillig en betaald. Maar ook en vooral aandacht voor de samenwerking binnen het grotere geheel van de kerk en tussen de verschillende vrijwilligersteams. Elkaar leren kennen en waarderen. Van elkaar weten waar de ander mee bezig is. Weten wie welke kennis, kunde en vaardigheden heeft en daar een beroep op kunnen doen. Bereid zijn om, als dat nodig is, mee te bewegen ten gunste van een ander team, ook als je daar zelf of als team iets voor in moet leveren.

In het bundelen van de krachten liggen kansen om verder te komen

Nu merk, zie en hoor ik dat te vaak de verbinding tussen activiteiten en degenen die zich daar zo vol energie voor inzetten en tussen activiteiten en het grotere geheel van kerk-zijn gemist wordt. Wat zou het mooi zijn als het grotere geheel van kerk-zijn, nog meer dan nu richting geeft aan wat we doen. En we kans zien met aandacht voor elkaar de krachten te bundelen. En dat dit samen optrekken ons verder brengt dan we als onderdeel van het geheel voor mogelijk hadden gehouden.

Samen met u, zet ik dáár mijn schouders onder!

Het beleidsplan 2023-2026 mag geen 'papier' blijven. Daarom heeft het algemeen bestuur met Jantien Fröling een programmaleider aangetrokken om te helpen de doelen uit het plan te realiseren.

Kerkdiensten

Het hart van het leven van de Kloosterkerk is de wekelijkse kerkdienst op zondagmorgen. In de diensten wordt de ontmoeting met de Eeuwige gezocht en gevierd. Heel het leven klinkt mee, met al z'n vragen en twijfels, angsten en verlangens. Het wordt in gesprek gebracht met wat ons wordt aangereikt in en door de verhalen uit de bijbel, de sacramenten, de gebeden, muziek en stilte.

De diensten op zondag zijn ook te volgen via de live-stream op YouTube (shorturl.at/wCZ89) Ook zijn de diensten te volgen (alleen audio) via www.kerkomroep.nl.

Voor de diensten geldt:

- De diensten op zondagmorgen beginnen om 10.00 uur.
- Iedere laatste zondag van de maand (met uitzondering van de maand juli) wordt tijdens de dienst een cantate van J.S. Bach uitgevoerd door de Residentie Bach Ensembles onder leiding van Jos Vermunt. Deze diensten beginnen om 10.30 uur.
- Gedurende de kerkdienst is er in de nevenruimtes Crèche (0 t/m 3 jaar) en zijn er kinderdiensten voor kinderen uit de basisschoolleeftijd. Jeugdkapel (12 tot 15 jaar) is er iedere eerste zondag van de maand.
- Eens per maand wordt in de dienst avondmaal gevierd, doorgaans op de tweede zondag.
- Ten minste vier keer per jaar wordt er in een dienst gedoopt.
- Muzikale begeleiding wordt verzorgd door Geerten van de Wetering.
- Eén keer per maand (en altijd op hoogtijdagen) verleent het Kloosterkerk-koor onder leiding van Daniël Rouwkema medewerking aan de dienst.

Raadpleeg de website voor actuele informatie: www.kloosterkerk.nl

DIENTEN ADVENTS- EN KERSTPERIODE

Kerkdienst, 2e Advent

zondag 10 december 10.00 uur | ds. Rienk Lanooy

Kaarslichtvesper

zondag 10 december 17.00 uur | ds. Jan Tom Schneider

Wereldlichtjesdag

zondag 10 december 18.30 uur

Kerstmaaltijd

zaterdag 16 december 18.00 uur

Kerkdienst, 3e Advent

zondag 17 december 10.00 uur | ds. Rienk Lanooy

Kinderkerstfeest met zang, muziek en verhaal

zondag 17 december 14.30 uur | ds. Jan Tom Schneider

Kerstconcert

zondag 17 december 19.00 uur | Haags Matrozenkoor

Kerstconcert

woensdag 20 december 12.45 uur | Stichting Kunstcentrum Kloosterkerk

Kerstconcert

donderdag 21 december 20.00 uur | Residentie Bach Ensembles, Johann Sebastian Bach, *Hohe Messe* (BWV 232)

Kerkdienst, 4e Advent

zondag 24 december 10.00 uur | ds. Frans Bouwen

Kerstnachtdienst

zondag 24 december 22.30 uur | ds. Jan Tom Schneider

Kerstmorgendienst

maandag 25 december 10.00 uur | ds. Jan Tom Schneider

Dienst met cantate

zondag 31 december 10.30 uur | *Gottlob! Nun geht das Jahr zu Ende* (BWV 28), ds. Carel ter Linden

Oudjaarsvesper

zondag 31 december 17.00 uur | ds. Rienk Lanooy

Afbeelding: Roeli Willekes, Engel, aquarel, zonder jaartal; meer van haar werken zijn tijdens de Adventsperiode in de Kloosterkerk te zien (foto Gerda Hanemaaijer).

AGENDA

Kaarslichtvesper, zondag 10 december 17.00 uur

Liederen, kaarslicht en stilte bepalen de sfeer van deze vesper op de tweede zondag van de Advent. Er zal geen uitleg of preek zijn; wel wordt iets gezegd rondom de lezing(en). Zie pagina 3 voor meer informatie.

Lezing en Lunch

Lezing en Lunch biedt een combinatie van een lezing, een lunch en de ontmoeting. De lezingen worden, met beeld, door deskundige sprekers gegeven. Zeer verschillende onderwerpen komen aan bod. De lezing begint om 10.30 uur en duurt tot 12.00 uur. Daarna is er een lunch. Onder meer voor de catering willen we graag het aantal deelnemers weten. Daarom vragen wij om u vooraf aan te melden via email: lezingenlunch@gmail.com. Uw deelname wordt dan getoet, maar u ontvangt geen bevestiging. Als u niet beschikt over email, dan kunt u zich ook telefonisch aanmelden bij Bert Schellekens op nummer 06 - 489 488 35. In de crypt is plaats voor maximaal dertig gasten; dus meldt u snel aan. Inloop vanaf 10.00 uur. De (gewijzigde) bijdrage is € 10,00 contant, maar het mag ieder ander bedrag zijn.

Data: dinsdag 12 december, 16 januari, 20 februari, 19 maart, 23 april, 4 juni, 9 juli (excursie)

Kerstmaaltijd, zaterdag 16 december 18.00 uur

Aanmelden voor 11 december via: diaconie@kloosterkerk.nl (vermeld uw naam/namen en kerstmaaltijd!). De kosten zijn € 17,50 per persoon (voor kinderen tot 12 jaar € 7,50). Het bedrag kunt overmaken op NL89 INGB 0002 8471 14 t.n.v. Stichting Diaconie Kloosterkerk onder vermelding van Kerstmaaltijd 2023.

Inloop en borrel vanaf 17.15 uur, start maaltijd om 18.00 uur

FOTO'S SIMONE VAN DIJK

Kerstconcert, donderdag 21 december 20.00 uur

De Hohe Messe (BWV 232) van Johann Sebastian Bach is een van de absolute hoogtepunten uit het koorrepertoire. In een opeenvolging van muzikale hoogtepunten en in een grote diversiteit aan stijlen toont Bach zijn grootsheid als componist. De *Hohe Messe* verklankt tederheid en heroïek, smart en vreugde. In al zijn tijdloze grootsheid is deze mis bovenal een uitdrukking van diepe menselijkheid. Is er een mooiere manier om de kerstdagen in te gaan?

Uitvoerenden: Residentie Bachkoor en Residentie Bachorkest, Keren Motseri (sopraan 1), Rosanne van Sandwijk (sopraan 2), Florieke Beelen (alt), Leon van Liere (tenor), Joris van Baar (bas)
Dirigent: Jos Vermunt

Voor info en kaarten: <https://bachensembles.nl/tc-events/j-s-bach-hohe-messe-rbk-kerstconcert/>

Rouw op je dak, vanaf woensdag 10 januari

Het gemis van een levenspartner kan nog zo uitgebreid in allerlei boeken beschreven staan, als je ermee te maken krijgt, moet je toch je eigen weg zien te vinden. Er was een tijd dat die weg min of meer was uitgestippeld door het sociale verband waarin mensen leefden. Maar nu deze verbanden veelal zijn weggefallen, komt het meer en meer aan op de rouwenden zelf. Ook al verschillen de wegen die zij gaan, toch of juist daardoor kan het uitwisselen van elkaars verhalen tot steun zijn. Ze openen nieuwe perspectieven, bieden herkenning en begrip, en je kunt je eraan spiegelen. Tijdens drie bijeenkomsten wordt er uitgebreid gesproken over én stil gestaan bij de rouw die 'op je dak is gekomen'. Soms kwam ze onverwacht, soms zag je haar aankomen, maar eigenlijk ging het altijd anders dan je dacht dat het zou gaan. Om het gesprek gaande en overzichtelijk te houden, zal een groep uit minimaal vier en maximaal acht personen moeten bestaan. Voorafgaand is er een persoonlijk gesprek met iedere deelnemer. De begeleiding is in handen van ds. Rienk Lanoooy en ds. Jan Tom Schneider.

Data: woensdag 10, 17 en 24 januari van 10.15 tot 12.00 uur

Pauzeconcerten

Op iedere 1e en 3e woensdag van de maand van 12.45 tot 13.15 uur vinden er pauzeconcerten plaats. Deze concerten zijn vrij toegankelijk, een bijdrage wordt echter zeer op prijs gesteld. Meer info en het volledige concertprogramma is te vinden op www.kunstcentrum-kloosterkerk.nl.

Open Tafel

De Open Tafel verzorgt elke twee weken op woensdag in de crypt van de Kloosterkerk een vegetarische maaltijd. Deze maaltijden hebben een belangrijke sociale functie: mensen die elkaar goed of minder goed kennen, gaan samen aan tafel en voeren onderwijl met elkaar het gesprek. De maaltijd begint om 18.15 uur. U bent welkom vanaf 18:00 uur. De kosten zijn € 3,50. Kijk op www.kloosterkerk.nl voor de data.

FOTO VEERLE BASTIAANSEN

Escher & Bach, zaterdag 10 februari 20.15 uur

Na de succesvolle eerste editie van *Escher & Bach* afgelopen september organiseert Podium21 op zaterdag 10 februari nog een tweede editie! *Escher & Bach* is ontstaan in het kader van het Escherjaar 2023. In *Escher & Bach* komen het leven en werk van deze twee grootheden op bijzondere wijze bij elkaar in muziek, lichtkunst en theater. Escher, beroemd vanwege zijn grafische kunst, had een grote liefde voor muziek, in het bijzonder de muziek van Johann Sebastian Bach. Orgelwerken van Bach, uitgevoerd op het imposante orgel van de Kloosterkerk door organist Geerten van de Wetering, worden afgewisseld met theatrale bijdragen door acteur Aus Greidanus over het leven van Escher en zijn ervaringen met muziek, het orgel en Bach. Tijdens de muziek worden nieuw gecreëerde lichtkunstwerken geïnspireerd op het werk van Escher vertoond, speciaal voor deze voorstelling ontworpen door lichtkunstenaarsduo David Schoch & Jeroen Alexander Meijer. Deze tweede editie vindt plaats tijdens The Hague Highlights; rondom het concert is er nog meer lichtkunst te bewonderen rond het Eschermuseum in het kader van dit festival.

Meer info en kaartverkoop via www.podium21.nl

Pelgrimsreis voor jonge mensen tussen 15 en 25 jaar, zaterdag 6 en zondag 7 april

Deze pelgrimsreis voert ons naar de battle fields van WO I in België. We bezoeken de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog rond Ieper en Poperinge. We overnachten in het Talbot house, waar aalmoezeniers de soldaten van het front opvingen en geestelijk en lichamelijk oplapten, zodat ze weer een periode van twaalf dagen en nachten aan de strijd konden deelnemen. We horen de verhalen, nemen deel aan de herdenking in Ieper en worden rondgeleid door een gids.

Meer informatie en opgave: m.noordzij@kloosterkerk.nl

Pelgrimsreis, vrijdag 10, zaterdag 11 en zondag 12 mei

Langs de route staat een aantal prachtige kerken: de pittoreske Dorpskerk in Bloemendaal, de magnifieke Hooglandse kerk in de Leidse binnenstad en de statige Haagse Kloosterkerk aan het Lange Voorhout. Deze drie kerkgebouwen zijn het huis van drie levendige geloofsgemeenschappen. Wat als die nu eens samen in beweging komen, om 'mensen van de weg te worden'? Wat als hun gebedshuizen veranderen in pleisterplaatsen voor moderne pelgrims?

Vertrek met de reiszegen vanuit de Dorpskerk in Bloemendaal. Via de bollenstreek loopt de route - na een overnachting - door naar Leiden. Op zaterdag overnachting in Leiden en op zondag 12 mei aankomst in Den Haag. De reis eindigt met een viering en een maaltijd in de Kloosterkerk.

Meer info: www.kloosterkerk.nl

FOTO GERDA HOEKSTRA VERMUNT

Amare, waar muziek tot leven komt!

amare

Sternstunde

Holland Baroque & Ensemble Polyharmonique

vr 22 dec / 20:15
Concertzaal

Behzod Abduraimov

Carte Blanche voor Meesterpianist

wo 17 jan / 20:15
Concertzaal

Petite Messe Solennelle

Amsterdam Sinfonietta & Nederlands Kamerkoor

wo 14 feb / 20:15
Nieuwe Kerk

Turandot

Opera van Odessa

zo 3 mrt / 19:00
Danstheater

Mattheus volgens Sebestiani

Vox Luminis / Lionel Meunier

zo 17 mrt / 15:00
Concertzaal

amare.nl

De Kloosterkerk een unieke locatie voor uw evenement

Zoekt u een inspirerende locatie voor uw evenement? De Kloosterkerk biedt vele mogelijkheden. Naast de ruim 600 zitplaatsen en meer dan 300 m² vrij in te richten vloeroppervlak, zijn er diverse ruimtes met plaats voor 30 tot 60 personen. Vertel ons uw wensen en wij doen een voorstel dat past. Mail i.deweerd@kloosterkerk.nl.

www.kloosterkerk.nl/huur-de-kerk

ENGELEN & SPOOR
UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

**U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELENENSPoor.NL - WWW.ENGELENENSPoor.NL**

HET CLINGENDAELHUYNS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

Exclusieve brilmode

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

HOFSTEDE
optometrie | contactlenzen
OPTIEK

Hoogstraat 37
2513 AP Den Haag
T. 070 - 346 16 81
www.hofstede-optiek.nl

Schinkelshoek & Verhoog

Thuis in Den Haag

bestuursadvies | communicatiestrategie | public affairs | training en coaching

[schinkelshoekverhoog.com](https://www.schinkelshoekverhoog.com)